

A GDPR alkalmazása a magyarországi könyvtárakban

Szakmai konferencia és interaktív workshop az OSZK-ban az MKE Elnöksége szervezésében

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete Elnöksége szakmai konferenciát szervezett 2018. november 28-án az Országos Széchényi Könyvtárban *A GDPR alkalmazása a magyarországi könyvtárakban* címmel. Az esemény a korábbi szakmai konferenciák, szakmai kezdeményezések folytatásaként valósult meg.

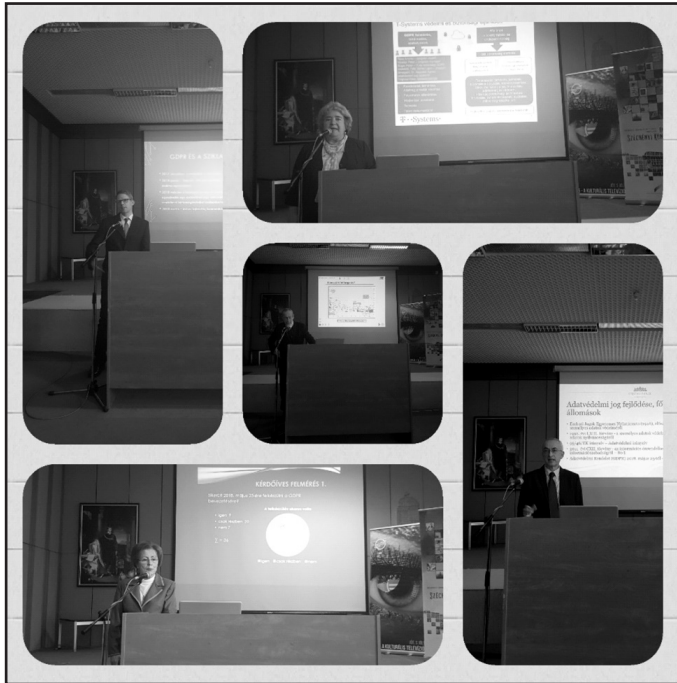
A szakmai tanácskozás révén a szervezők újra lehetőséget kívántak teremteni az új adatvédelmi rendelettel kapcsolatos könyvtárszakmai kérdések, tapasztalatok és észrevételek megvitatására.

Az MKE Elnöksége nagy öröme nagyon sokan elfogadták a meghívást a szakmai konferenciára, illetve jelezték érdeklődésünket rendezvényünk iránt. A konferencia vendégei között üdvözölhettük Ásványi Ilonát, az EKE elnökét, tagszervezeteink elnökeit, vezetőségi tagjaikat, tagtársainkat és könyvtáros kollégákat. A részvételi helyek száma limitált volt a program workshop jellege miatt. A nagy érdeklődésre való tekintettel hamarabb le kellett zárni a regisztrációt.

Az MKE Elnökségének véleménye szerint a könyvtárak számára a 2018. év egyik meghatározó jelentőségű feladata az Általános Európai Adatvédelmi Rendelet (a GDPR) előírásaira való felkészülés és az új szabályok szerinti eljárásrend kialakítása, ezért az előadások e téma köré szerveződtek.

A szakmai tanácskozás nagymértékben elősegítette, hogy az MKE szervezeti és szekciói, tagjai minél eredményesebben tudjanak megfelelni a rendelet szabta előírásoknak.

A szakmai tanácskozás mindkét részében a hazai könyvtáros társadalom és könyvtárinformatikai szakterület kiemelkedő és kiváló szakértői osztották meg gondolataikat a konferencia résztvevőivel, adták át ismereteiket, tudásukat, tapasztalataikat, ötleteiket, javaslataikat a szakmai konferencia fő témájához kapcsolódóan. Az előadók között üdvözölhettük: Redl Károlyt, az Országgyűlési Könyvtár igazgatóhelyettesét, Tószegi Zsuzsannát, az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet címzetes egyetemi docensét, Czoboly Miklóst, a Monguz Kft. ügyvezető igazgatóját, Szilágyi Lorándot, a NetLib Kft. ügyvezetőjét, Horváth Zoltánét, a T-Systems könyvtáros informatikusát és Drucker Györgyöt, az Országos Széchényi Könyvtár E-szolgáltatási Igazgatói Titkárság projektreferensét.

*A szakmai konferencia előadói
Fotó: Gerencsér Judit*

A konferencia sokszínű, de szoros napirendje többek között az alábbi témákkal foglalkozott:

- A személyes adatok védelme a GDPR tükrében – a rendelet főbb könyvtári témájú rendelkezései.
- A GDPR alkalmazása a magyarországi könyvtárakban a tapasztalatok tükrében – egy kérdőíves felmérés tükrében.
- Adatvédelmi kihívások az integrált könyvtári rendszerek tükrében – különböző IKR-ek szemszögéből.

A szakmai konferencia előadói tekintetében szeretném kiemelni, hogy nagy eredménynek tekinthető, hogy Tószegi Zsuzsanna vállalta, hogy a GDPR bevezetésének könyvtári tapasztalatairól, a könyvtárosok véleményéről, illetve javaslatairól egy anonim kérdőíves felmérést készít. Ennek eredményei és tapasztalatai részletesen bemutatásra kerültek a szakmai tanácskozáson.

A szakmai konferencia másik nagy eredménye, hogy sikerült egy részletesen áttekinthető képet adniuk a szervezőknek az adatvédelmi rendeletről a hazai könyvtárakban használt IKR-ek kapcsán. Minden részt vevő IKR-fejlesztő elmondta, hogy nagyon sok új feladatot jelentett számukra is ez jogszabályi megfeleltetés és az ehhez kapcsolódó fejlesztések.

A szakmai program két fő részből épült fel:

- szakmai előadások – az adatvédelmi rendelettel szoros összefüggésben;
- workshop – gyakorlati és empirikus megközelítést tett lehetővé a témakörben.

A workshop lényeges része volt, hogy a részt vevő kollégák megfogalmazták azokat a kérdéseket, javaslatokat, tapasztalatokat, amelyek az adatvédelmi rendelet alkalmazása kapcsán felmerülnek a könyvtáraikban és válaszokat szeretnének rá kapni.

A workshop résztvevői
Fotó: Gerencsér Judit

Négy csoportban dolgoztak a konferencia résztvevői, előre meghatározott csoportbeosztás alapján. Minden csoportnak volt egy moderátora, és a végzett munkáról, a felmerült szakmai kérdésekről visszajelzést kértünk a konferencia résztvevőitől a workshop végén.

Az alábbi kérdésekre keresték a szervezők a válaszokat a workshop során:

1. *Mennyire érzi tájékozottnak a könyvtárakat és a könyvtáros kollégákat az új adatvédelmi rendelet kapcsán? Mennyire tájékozott Ön a kérdésben?*

A könyvtári rendszer szereplői, a szakmai szervezetek igyekeztek már a rendelet hatálybalépése előtt felhívni a könyvtárosok figyelmét a várható változásokra. Megpróbáltak lehetőségeikhez mérten segítséget adni és tájékoztatni, szakmai rendezvényeket szervezni, illetve útmutatókat készíteni.

A könyvtáraknak is megvolt a lehetőségük, hogy tájékozódjanak, rendezvényeket szervezzenek, illetve a könyvtárosoknak, hogy rendezvényekre járjanak. Azonban a nagyobb könyvtárakban volt/van erre igazán lehetőség. Ezek a könyvtárak jobban felkészültek, igyekeznek megfelelni az előírásoknak és lépéseket tenni, hogy a dolgozók minél tájékozottabbak legyenek a változások okairól. Pl. a megyei hatókörű városi könyvtárak munkatársai igyekeztek az adott megye kistélepléseinek könyvtárosait is tájékoztatni, de a gyakorlat azt mutatja, hogy inkább csak rémületet keltett az új szabályozás. Úgy látják a résztvevők, hogy a nagyobb könyvtárak vezetői, munkatársai igyekeznek követni a jogszabályi változásokat, és megfelelni azoknak.

Az az igazság, hogy sajnos a rendelet hatályba lépését követően sem érzi magát sok kolléga igazán jól felkészültnek. Különösen nagy kihívás pl. a KSZR szolgáltatóhelyeken dolgozó kollégák felkészítése a rendelet adta feladatokra.

2. *Úgy érzi, hogy az Ön könyvtára megfelel a GDPR által előírt követelményeknek?*

A különböző könyvtártípusok különböző módokon tudtak felkészülni a rendelet alkalmazására, ezért erre egyértelmű válasz nem adható. A szakkönyvtárak és a megyei hatókörű városi könyvtárak jelentős része igyekszik megfelelni a követelményeknek. A kisebb városi könyvtárak az első lépéseket már megtették, és természetesen a jogszabályoknak megfelelően dolgoznak. Valójában szinte lehetetlen megfelelni az összes követelménynek. A legfontosabb alapelveknek azonban a legtöbb nagy könyvtár már megfelel.

A csoportokban részt vevők több mint fele érezte úgy, hogy fel tudtak készülni a rendelet előírásaira, de sajnos majdnem 40%-a úgy nyilatkozott, hogy még sok feladatot lát maga előtt, hogy megfeleljen minden előírásnak.

3. *Milyen területen érzi szükségét további szakmai/technikai/ egyéb segítségnek szakmai munkájában a GDPR kapcsán?*

Bár a könyvtárak a kezdeti lépéseket megtették, a kérdés bonyolultságára való tekintettel nagyon fontosnak tartják szakmai képzések –forma szerint: frontális, e-learning, hatókör szerint: regionális és országos szakmai rendezvények, képzések, illetve tájékoztatók szervezését is. Feltétlenül szükséges, hogy e képzések regionálisan is kerüljenek megszervezésre, és lehetőleg külön célcsoportként a különböző típusú könyvtárak számára! Fontos, hogy a képzések elsősorban gyakorlati megközelítésűek legyenek, mindenképpen praktikus tanácsokkal, iratmintákkal, jó gyakorlatokkal.

Szükségesnek látták a résztvevők, hogy a szakmai szervezetek vezetői, képviselői szorgalmazzák az ágazati minisztériumnál egy egységes álláspont kialakítását, egy GDPR munkacsoport létrehívását, valamint segédanyagok létrehozását, a már elkészült, nagy segítséget adó Informatikai és Könyvtári Szövetség által készített anyagon kívül. Lehetőleg szakértők bevonásával, minisztériumi segítséggel, lehetőség szerint anyagi támogatással.

Egységes recept nem létezik, de az ajánlások nagy segítséget tudnak nyújtani minden típusú könyvtár és könyvtáros számára.

A résztvevők javasoltak egy zárt közösségi felületet is, kialakítani egy fórumot pl. levelezőlistát, ahol konzultálni tudnának a kollégák, a könyvtári adatvédelmi tisztviselők.

4. *Milyen javaslatai lennének a GDPR könyvtári alkalmazása tekintetében?*

A könyvtárhasználók adatainak kezelésével kapcsolatosan igyekeznek a könyvtárak megfelelni a kihívásoknak és az előírásoknak. Amit azonban feltétlen problémásnak láttak a résztvevők, azok a speciális dokumentumokkal/gyűjteményekkel, valamint a szerzői jogokkal kapcsolatos kérdések. Ezekről a nagyon komoly kérdésekről egységes álláspont kialakítása szükséges. Gondolunk itt a helyismereti gyűjtemények, különgyűjtemények anyagaira, illetve az azokban szereplő személyes adatokra. Az ezekből való szolgáltatás a könyvtárak alapeleme. Amennyiben nem tisztázódik pontosan az erre vonatkozó szabályozás, a könyvtárak működésének alapelvei sérülhetnek. Ezeknél a különgyűjteményeknél a szerzői jogi kérdések is megnehezítik a szolgáltatást, a körvonalazódó adatkezelési szabályok pedig teljesen ellehetetlenítik azt. Itt feltétlen fontosnak tartják az egységes szakmai érdekképviseletet.

A résztvevők véleménye szerint súlyozni kellene a feladatokat a legalapvetőbbtől a kevésbé fontosig. Az IKR szerződések terén különösen fontos lenne tisztába jönni a könyvtárak érdekeivel.

Mivel a GDPR-szabályozás előtérbe kerülése a legtöbb fenntartó számára ráirányítja a figyelmet a könyvtárra mint adatkezelőre, érdemesnek látjuk ezzel a lehetőséggel élni. Talán ez a kényszerű fókuszba kerülés lehetőség is a könyvtárak képviselői számára, hogy elmondhassák, mi is a könyvtárak szerepe a 21. században.

A szakmai tanácskozás a NEA támogatásával valósulhatott meg. A szakmai konferencia minden résztvevője sok új értékes gondolattal és javaslattal tért haza. Mindannyian megfogalmazták, hogy nagyon sok feladatot jelent az új adatvédelmi rendeletnek való megfelelés, de az látszik, hogy mostanra eléggé kikristályosodott, hogy mit és hogyan kellene csinálni, azonban továbbra is nagyon nagy szükségét érzik a szakmai támogatásnak és szakmai összefogásnak a kérdéskörben. Összefoglalásként az alábbi főbb kezdeményezések fogalmazhatók meg, amelyet a szervezők szeretnének minél eredményesebben megvalósítani:

- egy GDPR munkabizottság létrehozása a minisztérium támogatásával;
- további budapesti és regionális képzések, akkreditált képzések létrehozása, támogatása;
- szakmai fórum kialakítása az eszmecseréhez, probléma megoldáshoz;
- könyvtári adatvédelmi tisztviselők szakmai fórumának a megteremtése;
- útmutatók, iratminták és jó gyakorlatok összegyűjtése és készítése.

A szakmai konferencia zárásaként a résztvevők megtekinthették az OSZK Corvina kiállítását.

A beszámolót és a cikket összeállította: Gerencsér Judit

**A workshop eredményeit és javaslatait összefoglaló csoportvezetők:
Redl Károly, Tószegi Zsuzsanna, Szóllás Péter, Oros Sándor**